

Skaraborgares attityd till turismsatsningar Västsvenska Turistrådet

Pernilla Tilly

Maj 2009

Sammanfattning

Som en del av Tillväxtprogrammet 2008 sker en samordnad satsning bland kommuner i Skaraborg för att främja turism- och besöksnäringen. Västsvenska Turistrådet har sett ett behov av att på såväl kvalitativ som kvantitativ nivå utvärdera kommuninvånarnas i Skaraborg inställning till satsningar på turism. Turismens Utredningsinstitut, TUI, har därför genomfört en kvalitativ förstudie, med huvudsakligt syfte att ta fram frågeställningar till en kvantitativ huvudundersökning. Den kvalitativa förstudien genomfördes som fyra fokusgrupper med deltagare som representerade 11 av Skaraborgs 15 kommuner. Den kvantitativa huvudundersökningen genomfördes därefter som en webbenkät med ett representativt urval av invånare i Skaraborgs 15 kommuner. För fältarbetet i den kvantitativa studien anlätades SIFO och TUI stod för analysarbetet. Webbenkäten besvarades av 768 personer.

En majoritet av invånarna i Skaraborg, 84 procent, är positiva till en ökad satsning på turismen i Skaraborg. Mycket få, 2 procent, är negativa. De allra flesta tycker att satsningarna ska bygga på samarbete över kommungränserna snarare än att enskilda kommuner satsar på egen hand.

Endast fyra av tio skaraborgare anser sig ha god kunskap om vilka turistattraktioner som finns i Skaraborg idag. Många efterlyser bättre marknadsföring och mer lättillgänglig information. Uppseendeväckande många skaraborgare anser att Arnturismen är oviktig eller egal att satsa vidare på. Hornborgasjön är däremot en viktig "dragare" av turism som genererar konsumtion i hela Skaraborg och Göta Kanal anses som viktigast av de tre att satsa på. Övriga turistresmål med utvecklingspotential enligt skaraborgarna är framför allt Kinnekulle, Läckö slott och sådana som hamnar inom kategorierna historiska besöksmål och naturupplevelser. De generella svagheter som invånarna ser idag och som de tycker bör åtgärdas inom ramen för framtida satsningar på turism är undermåliga kommunikationer, okända och otydliga resmål, brist på aktiviteter och logimöjligheter, höga priser samt begränsade öppettider.

Så gott som alla skaraborgare anser att turism genererar intäkter till kommuner och näringsliv, intäkter som kan gagna dem själva genom bättre samhällsservice, fler arbetstillfällen och investeringar i t ex infrastruktur. De uppskattar också att de själva kan få tillgång till ett större utbud av nöjen, shopping och kommunikationer. Andra effekter av ökad turism som man uppskattar och tror på är att man som medborgare kommer att känna större stolthet över sin egen region och därmed få en ökad framtidstro. Samtidigt ökar medvetenheten om att Skaraborg har mycket unikt att erbjuda som man vill bevara och förvalta, samt att turism skapar mångfald och bidrar till en hållbar utveckling av samhället. Ytterst få befarar att turismsatsningar innebär risk för ökad kriminalitet och skadegörelse, överexploaterade naturområden eller att mindre pengar satsas på skola, vård och omsorg.

En majoritet av medborgarna är beredda att acceptera att ökad turism i Skaraborg kan innebära ökad trängsel på vägarna, i butiker, på caféer och på restauranger. Däremot vill man inte att naturområden ska exploateras för mycket. En mycket hög andel av skaraborgarna är också beredda att bidra med såväl vägvisning och ett trevligt bemötande som att ge tips om resmål och aktiviteter för att besökare ska få en positiv upplevelse av Skaraborg.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Syfte och informationsbehov	1
Metod	2
Kvalitativ förstudie	2
<i>Målgrupp och urval</i>	<i>2</i>
Kvantitativ huvudundersökning	2
<i>Målgrupp och urval</i>	<i>2</i>
Svarsfrekvens webbenkät.....	2
Resultat.....	3
Beskrivning av deltagarna i undersökningen.....	3
<i>Ålder och kön</i>	<i>3</i>
<i>Hemkommun i Skaraborg.....</i>	<i>4</i>
<i>Högsta utbildningsnivå.....</i>	<i>5</i>
<i>Turismvana.....</i>	<i>5</i>
Kunskap om turistattraktioner i Skaraborg	6
Inställning till en ökad satsning på turism i Skaraborg	7
<i>Syner på tre etablerade turistmål i Skaraborg</i>	<i>8</i>
Andra turistmål man tycker att Skaraborg ska utveckla och satsa på	9
Åsikter om satsningar på turism i Skaraborg.....	10
Åsikter om turismens effekter	11
<i>Ekonomiska och serviceeffekter</i>	<i>12</i>
<i>Övriga effekter.....</i>	<i>14</i>
Åsikter om turismens inverkan på det egna livet.....	16
<i>Acceptabla negativa effekter?.....</i>	<i>16</i>
<i>Vad man är beredd att bidra med</i>	<i>17</i>

Inledning

Bakgrund

Som en del i Tillväxtprogrammet 2008 sker en samordnad satsning bland kommuner i Skaraborg för att främja turism- och besöksnäringen. Målsättningen är att fördubbla omsättningen inom turismnäringen, från 1,7 miljarder kronor år 2007 till drygt 3 miljarder kronor år 2015. Den föreslagna handlingsplanen, som omfattar såväl analyser som utvecklingsinsatser, består av följande moment:

- Profilerings och destinationskännedom
- Kunskap och kompetens (insamling av statistik)
- Nyetableringar och investeringar
- Kvalitet och värdskap
- Befintliga boendeanläggningar
- Reseledning
- Förankring och dialog

För att en sådan satsning ska bli framgångsrik krävs vilja och engagemang, inte bara från kommun och näringsliv utan också bland medborgarna. Med anledning av detta har Västsvenska Turistrådet sett ett behov av att på såväl kvalitativ som kvantitativ nivå utvärdera kommuninvånarnas i Skaraborg inställning till satsningar på turism.

Syfte och informationsbehov

Undersökningens övergripande syfte har varit att erhålla en förståelse för kommuninvånarnas i Skaraborg inställning till satsningar på turism- och besöksnäring. Undersökningen har bestått av en kvalitativ förstudie, med huvudsakligt syfte att ta fram frågeställningar till en kvantitativ undersökning. Den kvalitativa förstudien berörde följande frågeställningar:

- Åsikter om turismens i Skaraborg styrkor, svagheter och utvecklingspotential
- Vilka anses vara Skaraborgs "dragare" av turism?
- Turismsatsningars positiva respektive negativa effekter på regionen samt inverkan på den enskilde medborgarens livskvalitet
- Turismens inverkan på hållbar utveckling
- Synen på argument för turismsatsningar

De resultat som framkom av den kvalitativa förstudien användes för att formulera frågor och påståenden till den kvantitativa huvudundersökningen. Dessa frågor redovisas i rapportens resultatavsnitt och webbenkäten i sin helhet finns bifogad denna rapport som Bilaga 2. En sammanställd rapport om den kvalitativa förstudien resultat finns bifogad som Bilaga 1.

Metod

Kvalitativ förstudie

Den kvalitativa förstudien genomfördes som fyra fokusgrupper á två timmar, varav två i Lidköping och två i Skövde. Valet av genomförandekommuner gjordes utifrån att de är centrala orter, så att medborgare från så många kringliggande kommuner som möjligt skulle kunna ingå i urvalet.

Målgrupp och urval

Målgrupp i den kvalitativa förstudien var vuxna personer bosatta i Skaraborg utan direkta kopplingar till och därmed utan särskilda intressen inom turismnäringen. Ett urval av 32 skaraborgare rekryterades via telefon, med jämn spridning mellan kön, ålder, civilstånd, hushållskonstellation och hemkommun.

Kvantitativ huvudundersökning

Den kvantitativa undersökningen genomfördes som en webbenkät med personer som är representativa för personer boende i Skaraborg. För denna kvantitativa studie anlätades SIFO.

Målgrupp och urval

Målgrupp i den kvantitativa webbenkäten var vuxna personer bosatta i någon av Skaraborgs 15 kommuner. Urvalet begränsades till personer med tillgång till Internet och e-post och som förstår svenska.

Svarsfrekvens webbenkät

Målsättningen var 400-500 svarande. Totalt gjordes 1339 utskick och 768 personer besvarade hela enkäten. Detta resulterar i en klart godkänd svarsfrekvens på 57,4 procent.

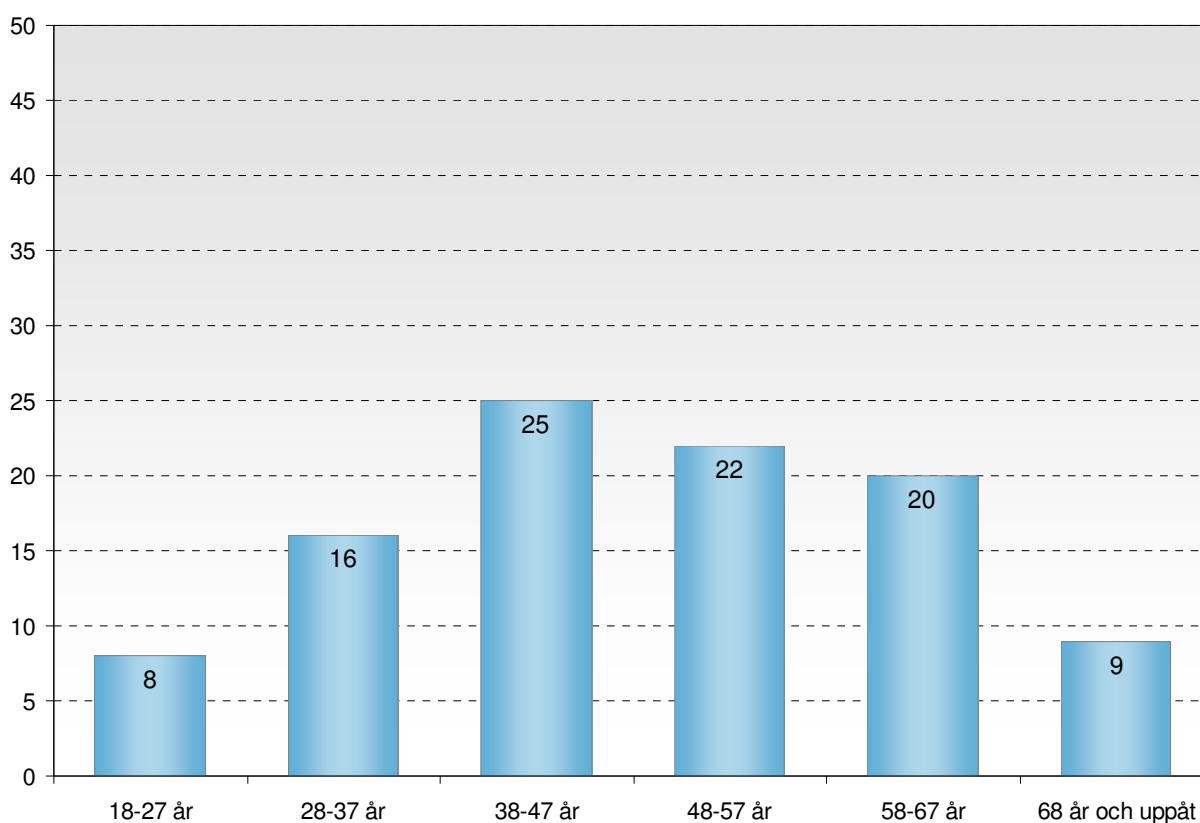
Resultat

Eftersom resultaten av huvudundersökningen mestadels är entydiga redovisas de på totalnivå, om inget annat nämns. Där så är relevant görs hänvisningar till resultat av den kvalitativa förstudien, vilken är bifogad rapporten som Bilaga 1.

Beskrivning av deltagarna i undersökningen

Ålder och kön

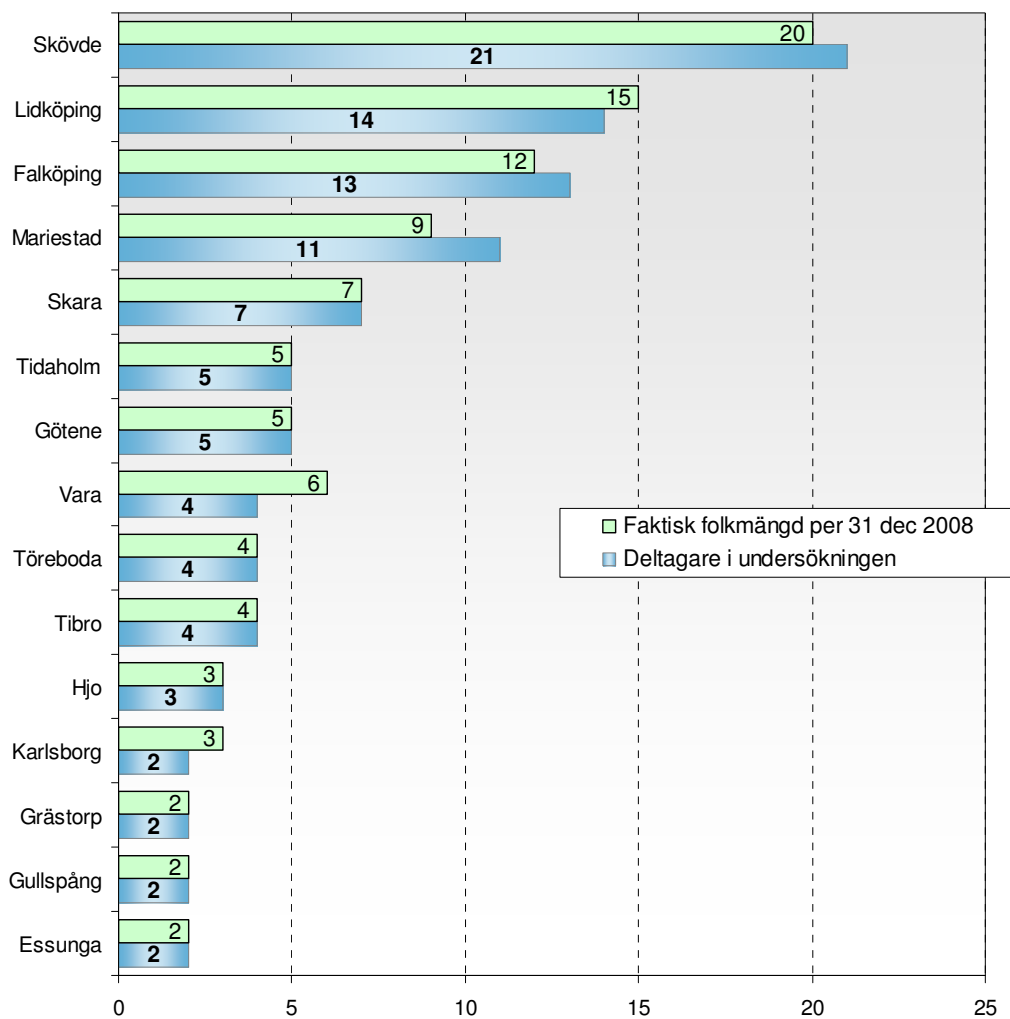
Åldrar, andel i %

Ovanstående diagram visar deltagarnas åldersfördelning. Av de svarande var hälften män och hälften kvinnor.

Hemkommun i Skaraborg

Hemkommun, andel i %

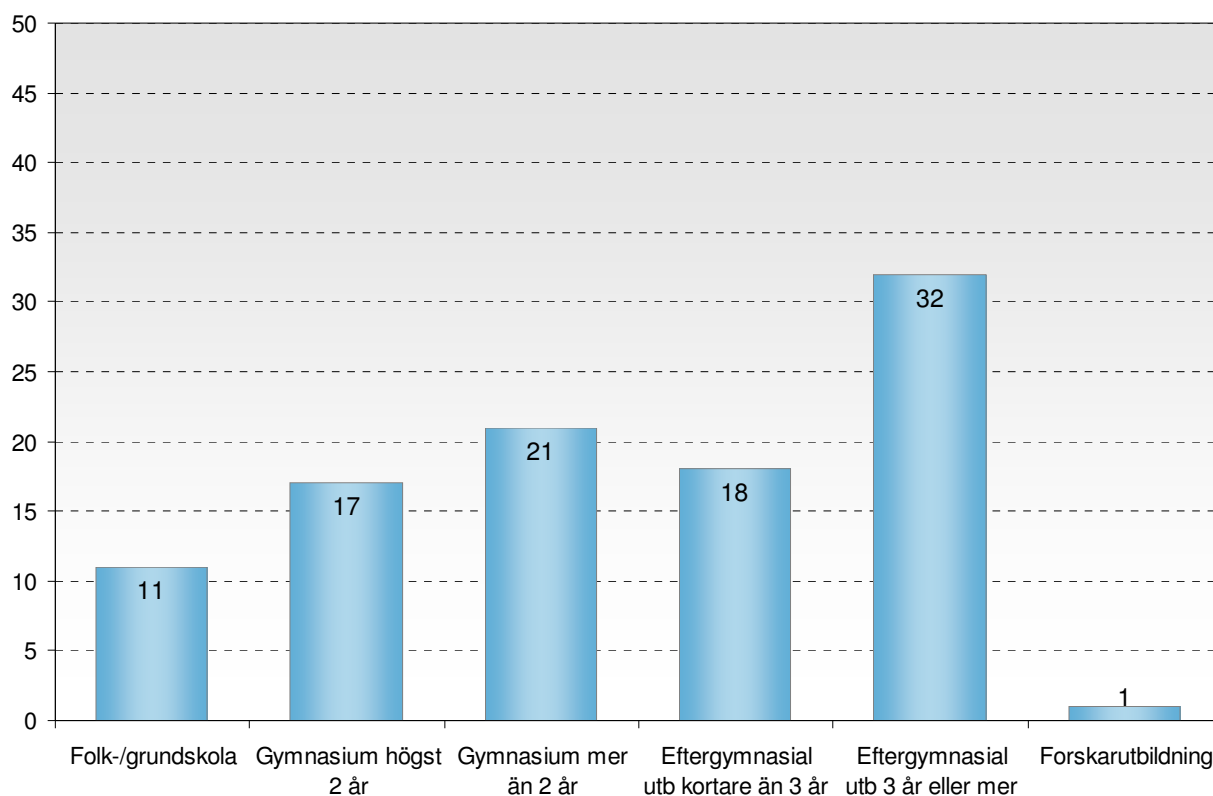

Diagrammet ovan visar att undersökningens urval är representativt utifrån hemkommun. Andelen deltagare per kommun matchar den verkliga andelen invånare per kommun i Skaraborg genomgående mycket väl. Den faktiska folkmängden uppmättes av SCB per den 31 december 2008.

Högsta utbildningsnivå

Undersökingsdeltagarna fick också uppge vilken som är deras högsta utbildningsnivå. Diagrammet nedan visar resultatet.

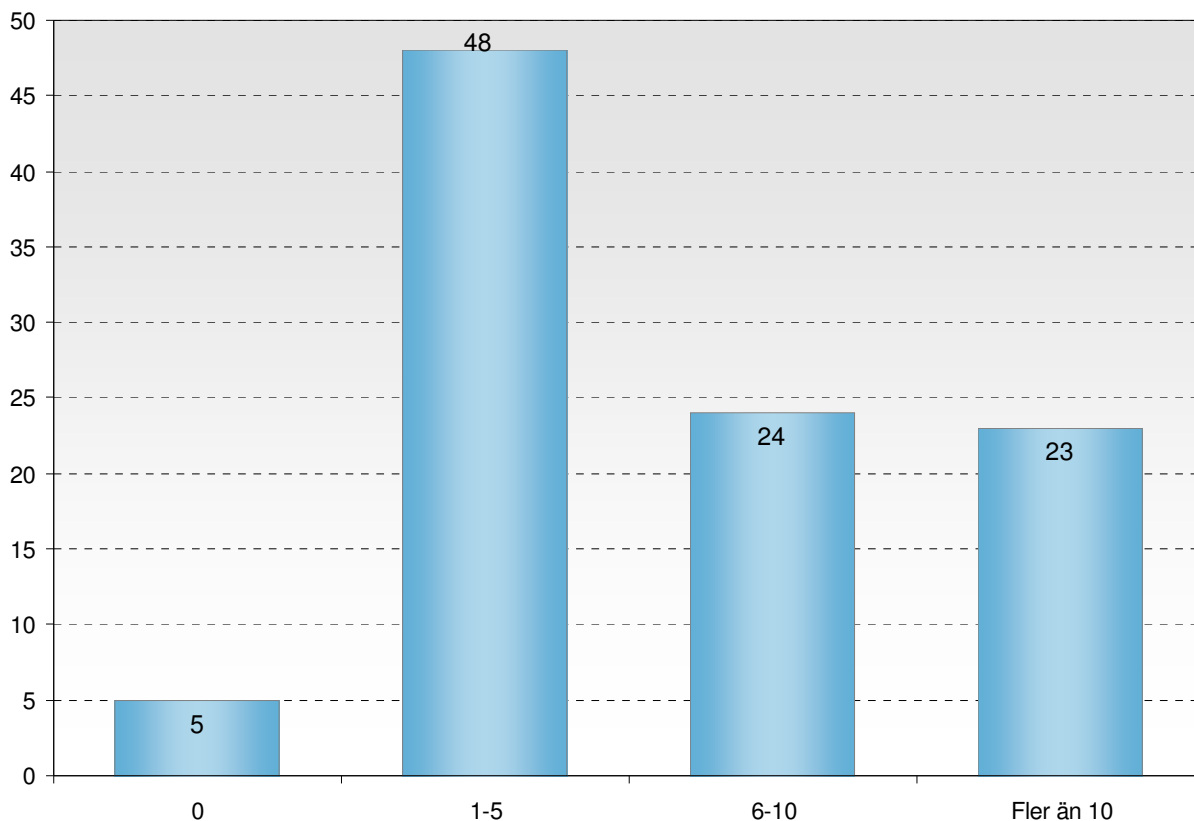
Högsta utbildningsnivå, andel i %

Turismvana

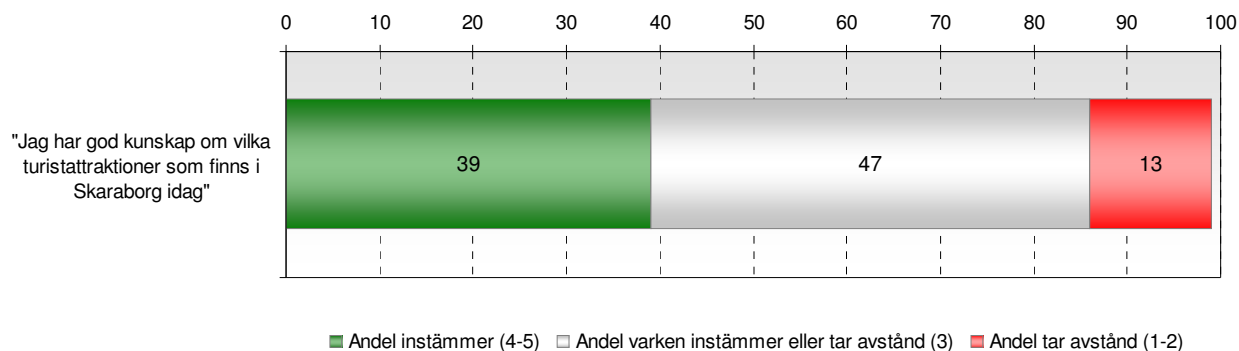
På frågan "Hur många turistresor längre än 10 mil har du gjort de senaste två åren?" svarade ungefär en fjärdedel av skaraborgarna att de har varit på 6-10 turistresor och en fjärdedel att de har varit på fler än 10. Cirka hälften av skaraborgarna kan alltså benämnas som mycket vana vid att turista själva. Den andra hälften uppgav 1-5 turistresor, medan endast 5 procent uppgav att de inte turistat alls de senaste två åren. I denna sistnämnda grupp är personer med högst grund- eller folkskoleutbildning något överrepresenterade.

Antal turistresor de senaste två åren, andel i %

Kunskap om turistattraktioner i Skaraborg

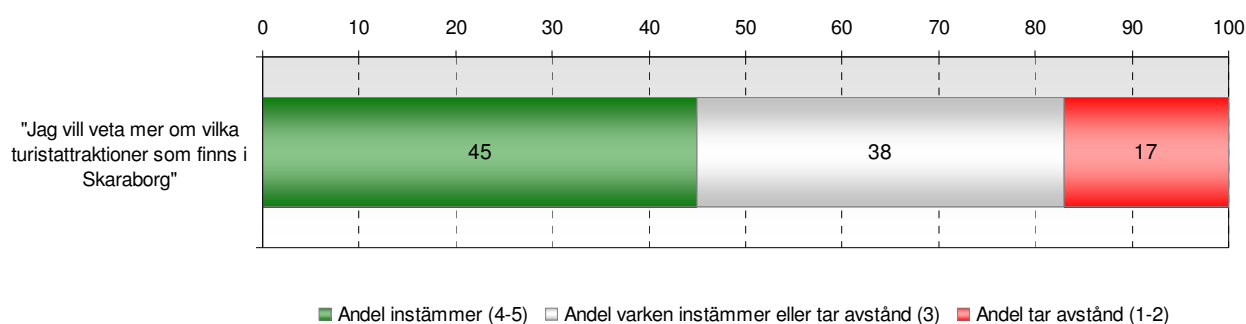
Deltagarna fick instämma i eller ta avstånd från ett påstående om den egna kunskapen om vilka turistattraktioner som finns i Skaraborg idag på en femgradig skala:

Endast fyra av tio skaraborgare anser sig ha god kunskap om turistattraktionerna i Skaraborg. Det är främst personer med eftergymnasial utbildning och stor turismvana som anser sig ha god

kunskap om Skaraborgs turistattraktioner. Detsamma gäller äldre skaraborgare i åldern 58 år och äldre. Sämre kunskap har personer i åldersgruppen 18-27 år och sådana med liten turismvana.

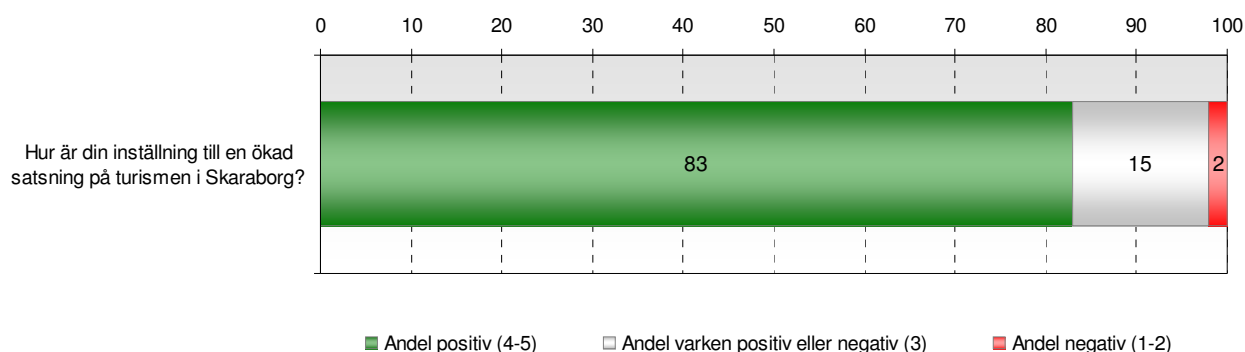
Att nära hälften ger sin egen kunskap en trea i betyg tyder på att man anser sig ha en hyfsad, men inte heltäckande, kunskap. I den kvalitativa förstudien framkom att många inte har så bra koll som de önskar på vad regionen har att erbjuda sina besökare, främst på grund av bristande information och dålig marknadsföring. För att se om det är en generell uppfattning bland skaraborgarna fick de som uppgav mindre än 5 på kunskapsfrågan i webbenkäten även ta ställning till följande påstående:

Att de som vill veta mer om vilka turistattraktioner som finns i Skaraborg är så många fler än de som inte vill det indikerar att medborgarna tycker att informationen om och marknadsföringen av Skaraborgs turistattraktioner kan och bör förbättras. De "neutrala" 38 procenten är troligen intresserade, men i lägre grad eller bara av vissa typer av attraktioner.

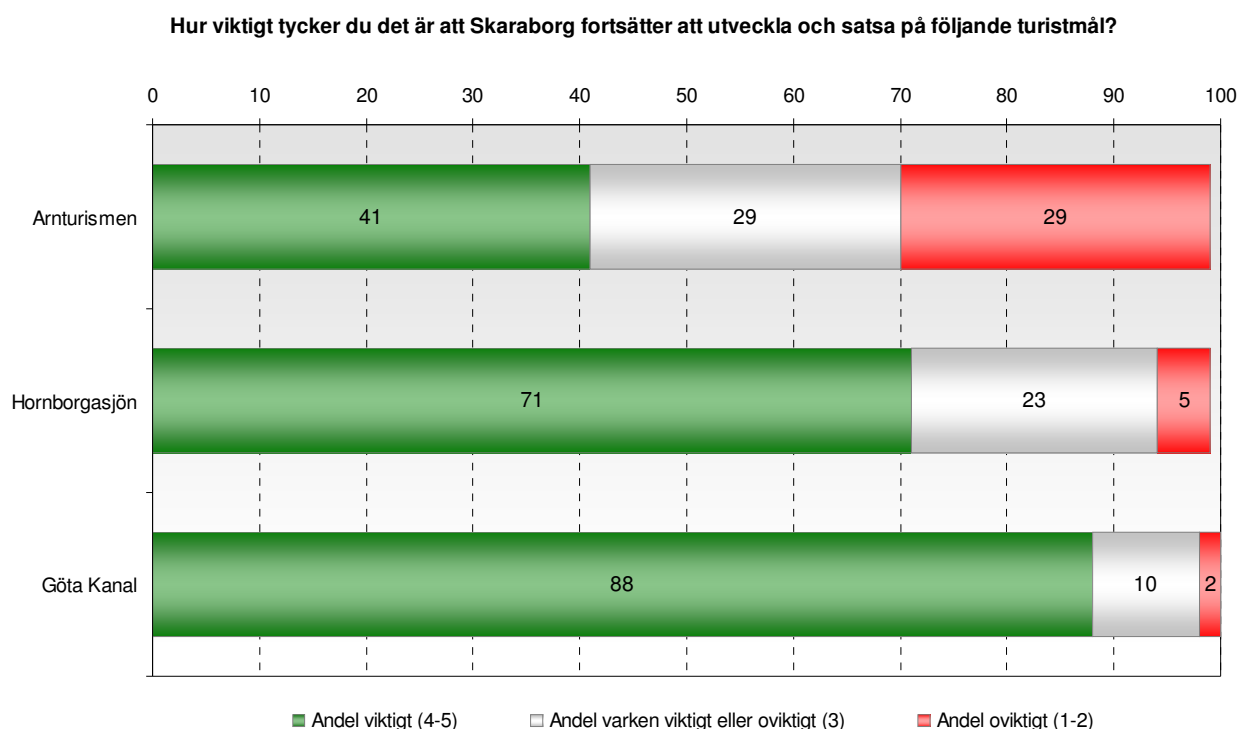
Inställning till en ökad satsning på turism i Skaraborg

Skaraborgarna fick ta ställning till en ökad satsning på turismen i Skaraborg. En majoritet av invånarna i Skaraborg, 83 procent, är positiva till en sådan satsning. Så få som 2 procent är negativa.

Synen på tre etablerade turistmål i Skaraborg

De som svarat 3-5 på den generella inställningsfrågan ombads även att ta ställning till hur viktigt de tycker det är att fortsätta utveckla och satsa på ett antal etablerade turistmål i Skaraborg. Dessa är Arnturismen, Hornborgasjön och Göta Kanal.

Diagrammet visar att Arnturismen är minst viktigt av de tre. Hela 29 procent, nästan en tredjedel, har svarat 1-2 oviktigt. En tredjedel anser att det är egalt och endast 4 av 10 tycker att det är viktigt att satsa på. Det stämmer väl överens med resultatet av den kvalitativa förstudien, där de flesta såg intresset för Arnturismen som övergående eller redan passerat.

Hornborgasjön anses viktigt av 71 procent och oviktigt av så få som 5 procent. Invändningarna som framkom i den kvalitativa förstudien var att det bara är intressant som besöksmål för fågelintresserade under en kort tid och att man inte kan ta emot så mycket folk att man kan tjäna pengar på det. Men man kan inte komma ifrån att Hornborgasjön är ett av Skaraborgs mest välkända resmål, som genererar många besök och konsumtion i övriga Skaraborg, vilket troligen förklarar att så pass många tycker det är viktigt att fortsätta satsa på och utveckla det.

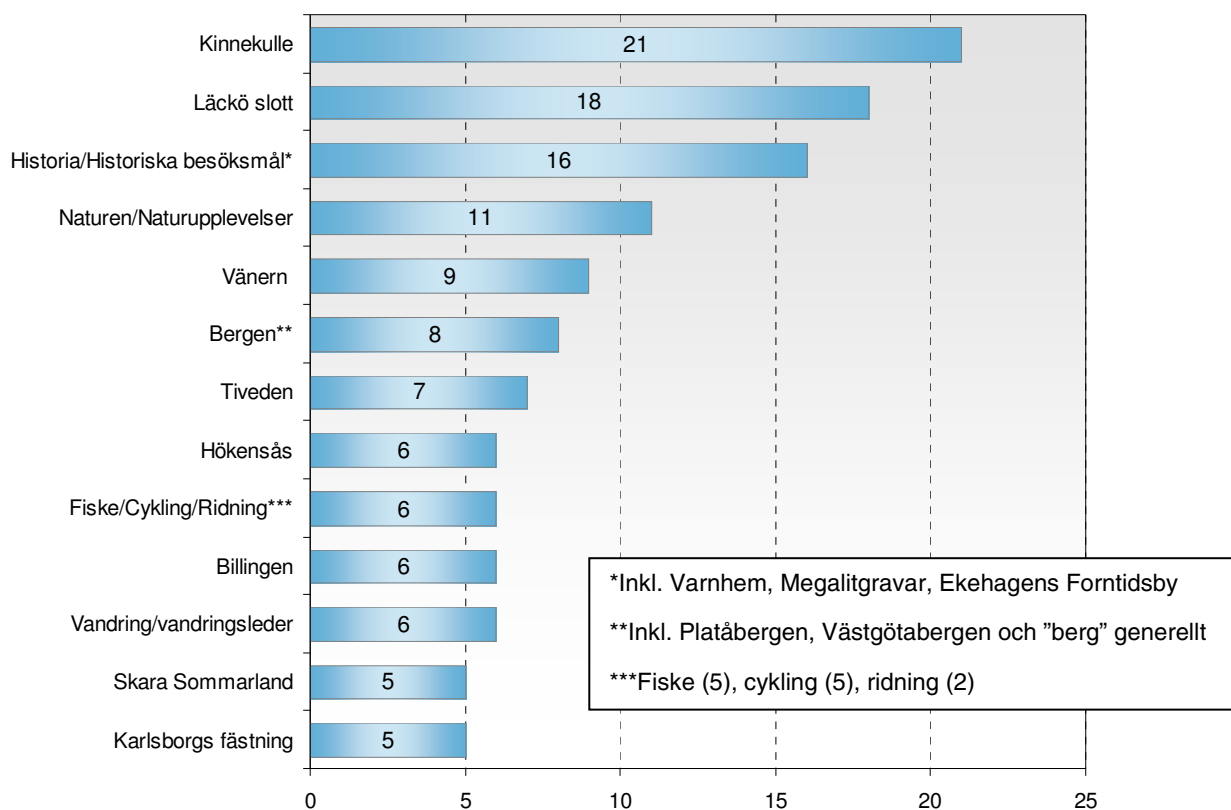
I förstudien betraktades Göta Kanal som en välkänd dragare av båt- och cykelturister, såväl svenska som utländska. Alla var också överens om att det finns goda förutsättningar för att utveckla turismen till Göta Kanal, vilket går igen i den kvantitativa webbenkäten. Diagrammet visar att 88 procent av skaraborgarna anser att det är viktigt att satsa på Göta Kanal. En mycket liten andel anser att det är oviktigt.

Andra turistmål man tycker att Skaraborg ska utveckla och satsa på

De deltagare som svarade 3-5 på den generella inställningsfrågan ombads även att uppge eventuella andra turistmål som de tycker att Skaraborg ska utveckla och satsa på. Frågan ställdes som en öppen fråga utan fasta svarsalternativ och totalt var det 200 personer som svarade något. Diagrammet på nästa sida visar de turistmål som nämndes av minst 5 procent, dvs. av 10 personer eller fler av dessa 200. En bruttolista över samtliga svar redovisas i bilaga 3.

Eftersom det var möjligt att uppge fler än ett svarsalternativ summerar diagrammet till mer än 100 procent.

Övriga turistmål som skaraborgarna tycker ska utvecklas och satsas på, andel i % (n=200)

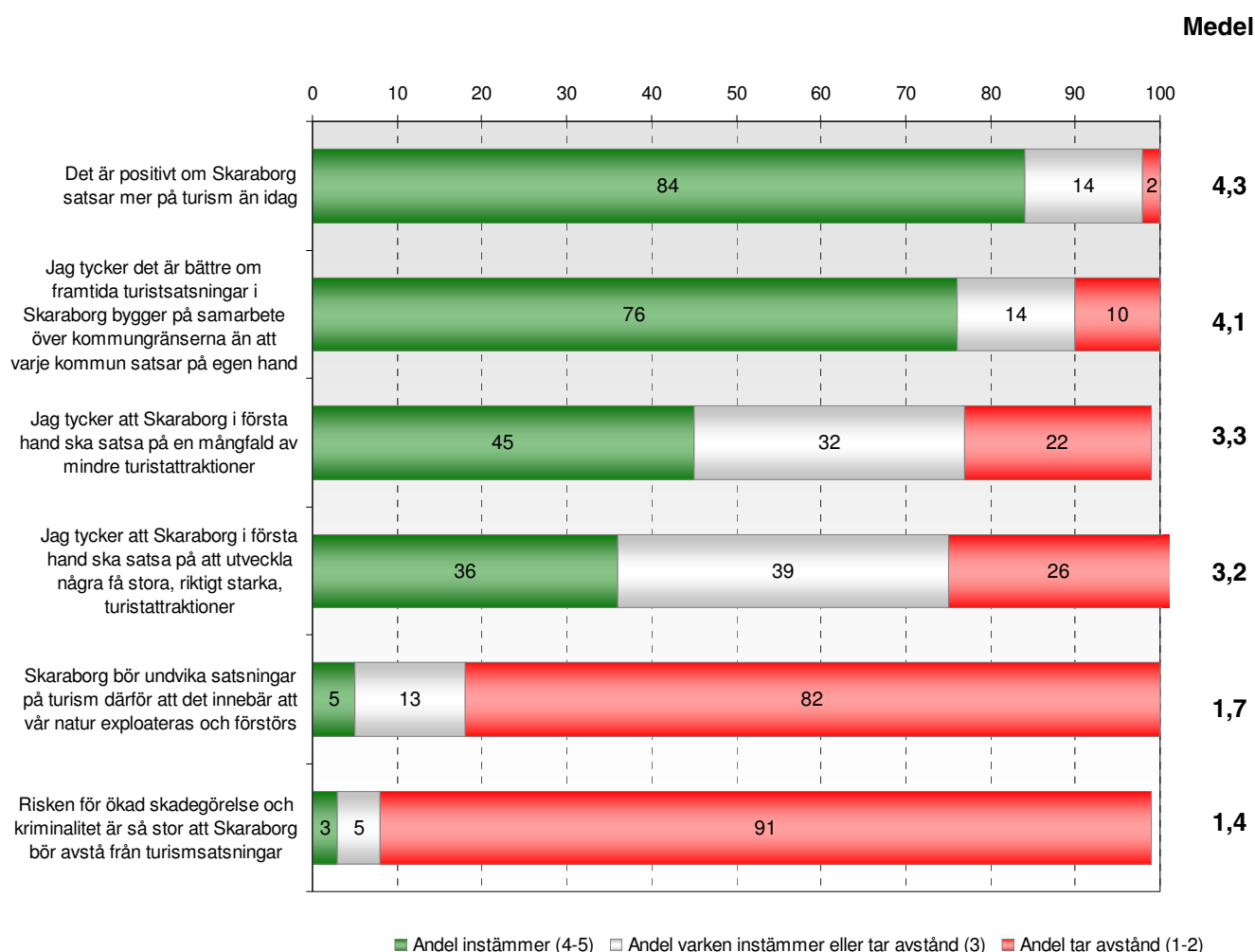

De turistmål som nämns av flest skaraborgare är Kinnekulle och Läckö Slott, följt av Skaraborgs styrkor historiska besöksmål och naturupplevelser. Dessa "dragare" av turism betonades även mycket tydligt i den kvalitativa förstudien, liksom alla de turistmål som omnämns i diagrammet. De generella svagheter som medborgarna ser idag och som de tycker bör åtgärdas inom ramen för framtida satsningar på turism är:

- Dåliga kommunikationer
- Att resmålen inte är tillräckligt kända och tydliga
- Brist på övernattningar
- Höga priser på t ex mat och aktiviteter (de som finns), drabbar främst barnfamiljer
- Dåliga öppettider
- Brist på aktiviteter
- Inget att göra för ungdomar

Åsikter om satsningar på turism i Skaraborg

Skaraborgarna fick ta ställning till ett antal påståenden om satsningar på turism i Skaraborg. Påståendena är formulerade utefter de åsikter som framkom i den kvalitativa förstudien. Resultatet framgår av diagrammet nedan.

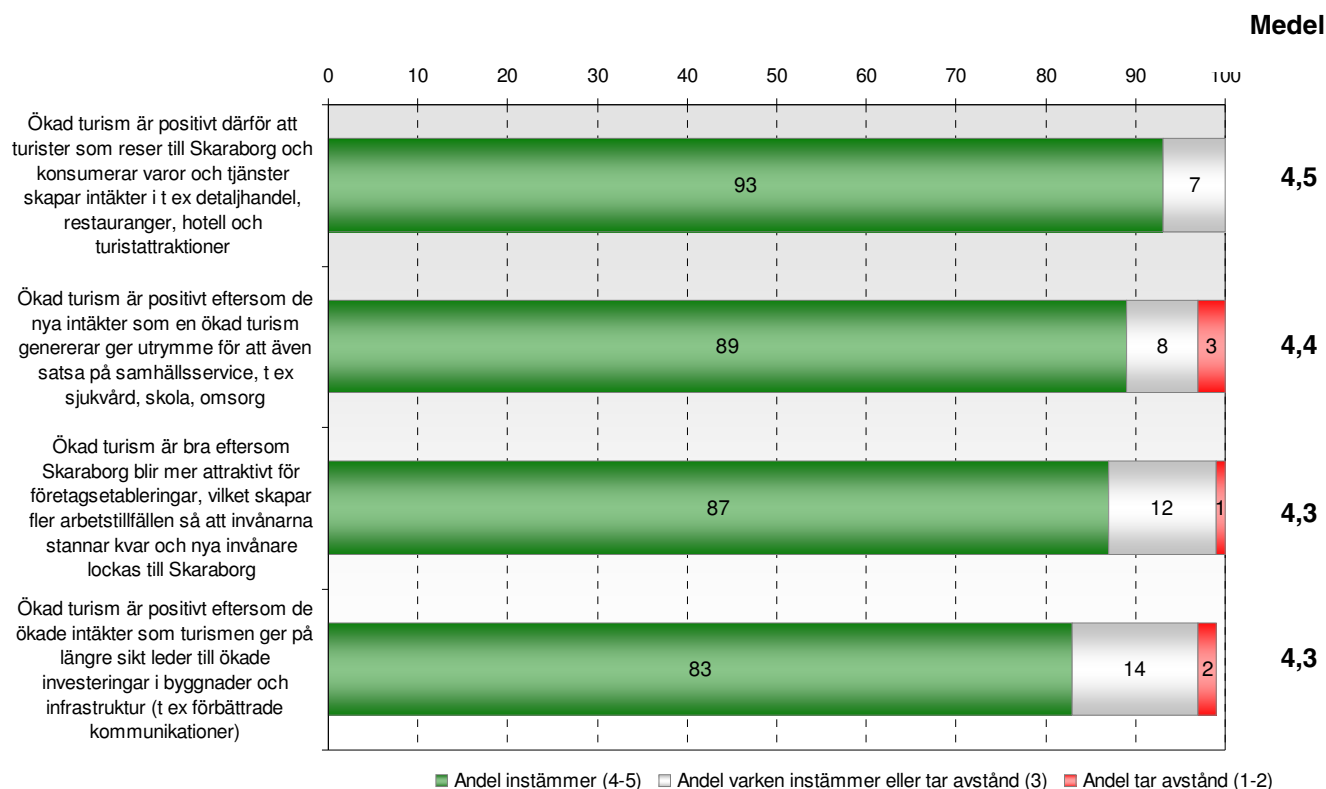
En klar majoritet är positiva till ökade satsningar på turism i Skaraborg. Ytterst få är negativa. De flesta, 76 procent, tycker att satsningarna ska bygga på samarbete över kommungränserna snarare än att enskilda kommuner satsar på egen hand. 10 procent håller inte med och 14 procent har ingen klar åsikt för eller emot vare sig turismsatsningar eller om de ska ske genom kommunsamarbete eller inte.

Det råder delade meningar kring huruvida Skaraborg i första hand bör satsa på en mångfald av mindre turistattraktioner eller på några få stora, riktigt starka. Något fler anser att det förstnämnda är att föredra, men skillnaden är inte tillräckligt stor för att frågan ska anses vara avgjord ur medborgarnas perspektiv. De två nedersta staplarna i diagrammet visar däremot mycket tydligt att skaraborgarna inte oroar sig nämnvärt för att satsningar på turism kommer att innebära naturförstöring eller ökad skadegörelse och kriminalitet.

Åsikter om turismens effekter

Skaraborgarna fick också ta ställning till ett antal påståenden om turismens effekter. Påståendena har sitt ursprung i vedertagna argument för turismsatsningar och har delvis omarbetats av de skaraborgare som deltog i den kvalitativa förstudien. Ett par påståenden tillkom också, då deltagarna tyckte att viss argumentation saknades bland de vedertagna argumenten. Bland de påståenden i webbenkäten som skaraborgarna ombads ta ställning till finns ett par som handlar om negativa effekter av turism. Även dessa "motargument" är formulerade med de farhågor som uttrycktes i den kvalitativa förstudien som förlagor.

Ekonomiska och serviceeffekter

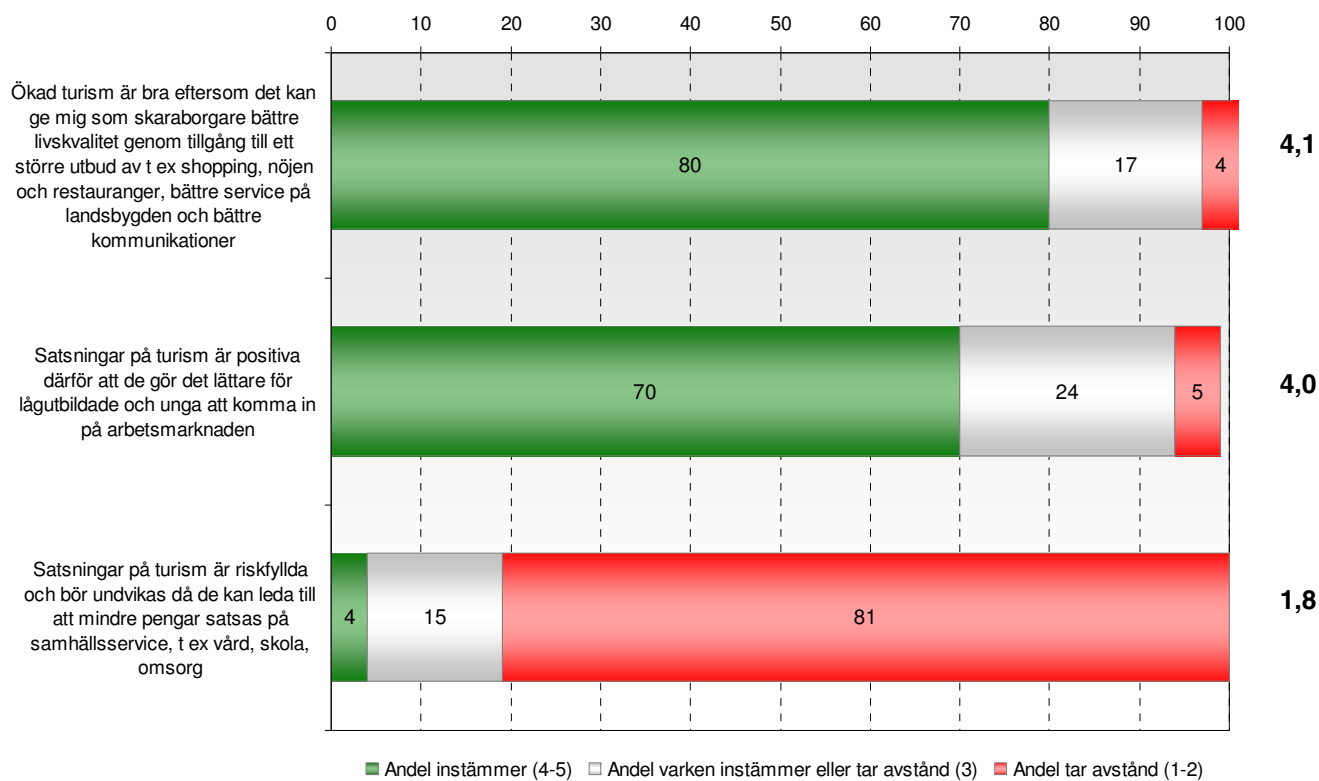

Precis som i den kvalitativa förstudien är instämmandegraden mycket hög för samtliga påståenden i diagrammet ovan. Att turism genererar intäkter till näringsliv och kommuner står klart för så gott som alla, liksom att dessa intäkter gagnar medborgarna genom bättre samhällsservice, fler arbetstillfällen och investeringar i t ex infrastruktur.

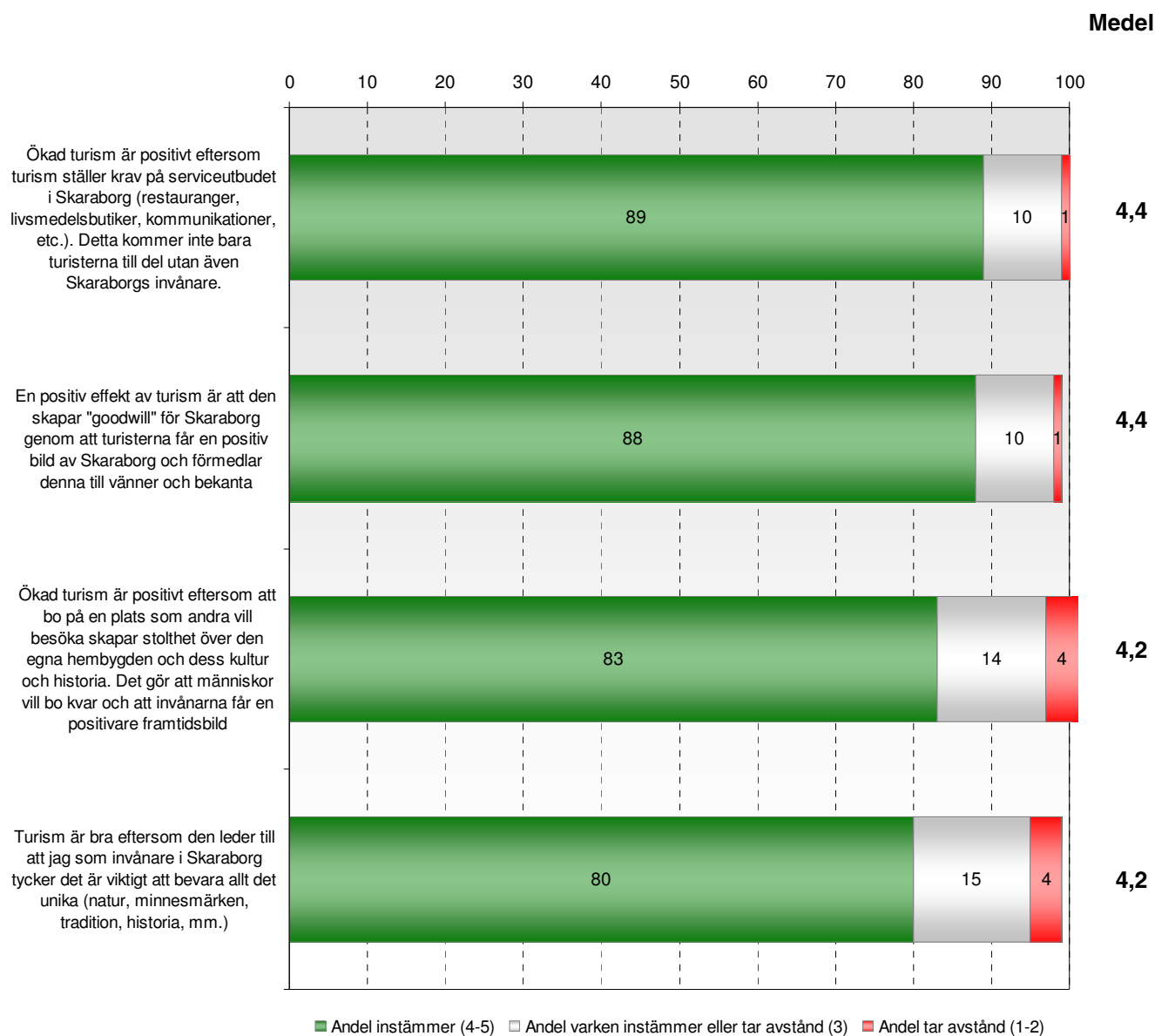
Den övre stapeln i diagrammet på nästa sida visar att skaraborgarna tror på och uppskattar att de själva kan få tillgång till ett större utbud av nöjen, service och kommunikationer. Något färre, men fortfarande en majoritet, instämmer i att satsningar på turism är bra för att de möjliggör för unga och lågutbildade att komma in på arbetsmarknaden. En fjärdedel av skaraborgarna varken instämmer i eller tar avstånd från påståendet, vilket tyder på att dessa inte upplever kopplingen mellan turismsatsningar och arbetstillfällen för unga och lågutbildade som så stark.

Det stora avståndstagandet till det negativa sista påståendet stärker bilden av att skaraborgarna är positiva till satsningar på turism. I den kvalitativa förstudien poängterade ett fåtal skaraborgare att satsningar på turism inte får ske på bekostnad av satsningar på skola, vård och omsorg. Resultatet från webbenkäten bekräftar att endast mycket få skaraborgare hyser denna farhåga.

Medel

Övriga effekter

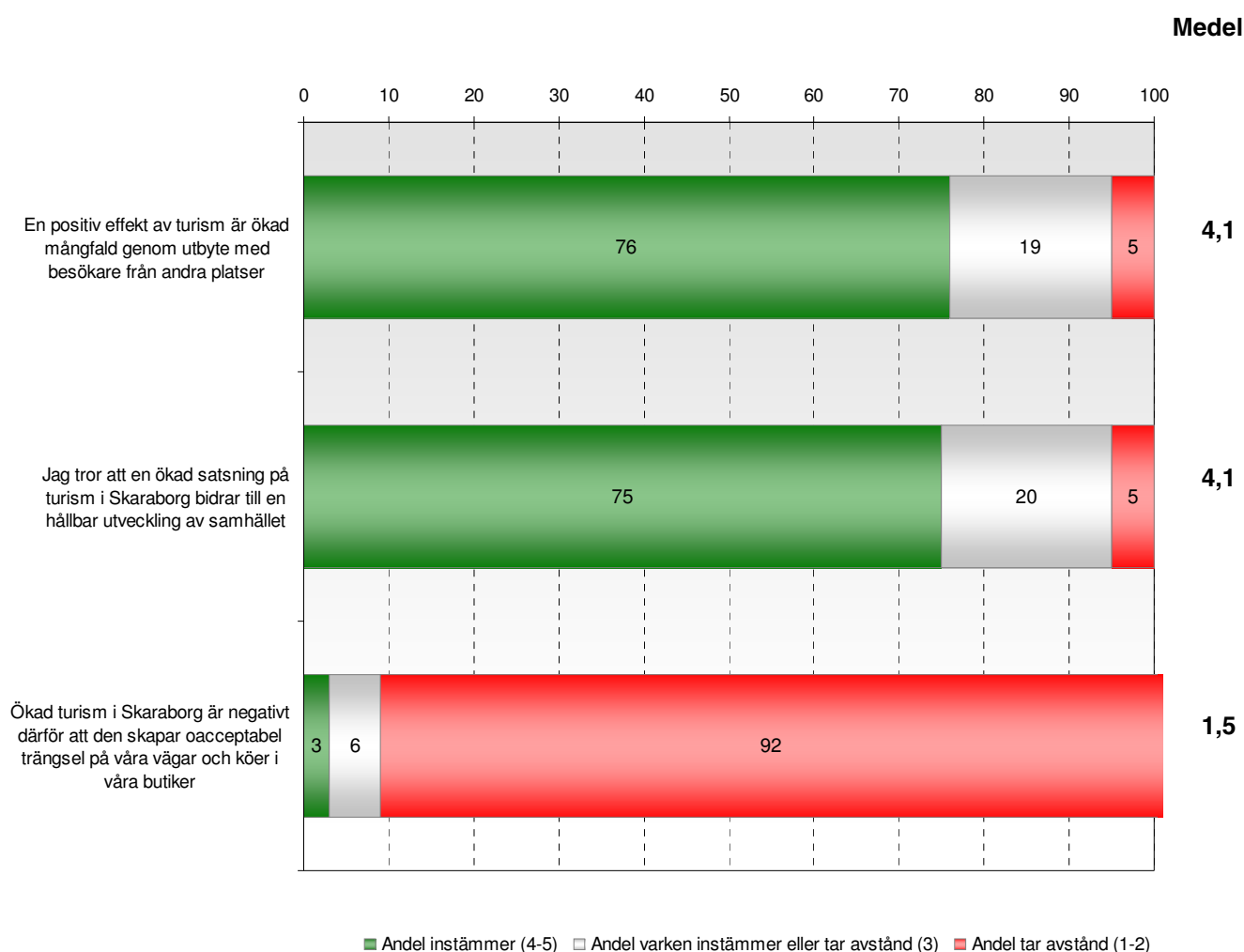

Diagrammet visar att skaraborgarna instämmer i de argument för turismsatsningar som pekar på effekterna ökat serviceutbud för alla som vistas i Skaraborg, "goodwill" för Skaraborg, ökad stolthet och därmed framtidstro samt vilja bland medborgarna att förvalta regionens unika värden.

Diagrammet på nästa sida visar först att en majoritet av skaraborgarna instämmer i att det är positivt att turismen skapar ökad mångfald. Ungefär en femtedel varken instämmer i eller tar avstånd från detta påstående och i den gruppen är personer med liten turismvana överrepresenterade. Nästa påstående, om att turismen bidrar till en hållbar utveckling av samhället, har ungefär samma svarsproportioner som det föregående. I webbenkäten åtföljdes

påståendet av den av FN vedertagna definitionen av begreppet Hållbar utveckling¹, för att alla som besvarade den skulle ta ställning till samma sak. Endast ett fåtal tog avstånd från påståendet och det som kan sägas om den femtedel av skaraborgarna som inte tar ställning för eller emot är att det finns mycket få turismvana personer bland dem.

Det sista påståendet i diagrammet nedan säger att ökad turism i Skaraborg är negativt därför att den skapar oacceptabel trängsel på vägar och i butiker. En förkrossande majoritet tar avstånd från påståendet.

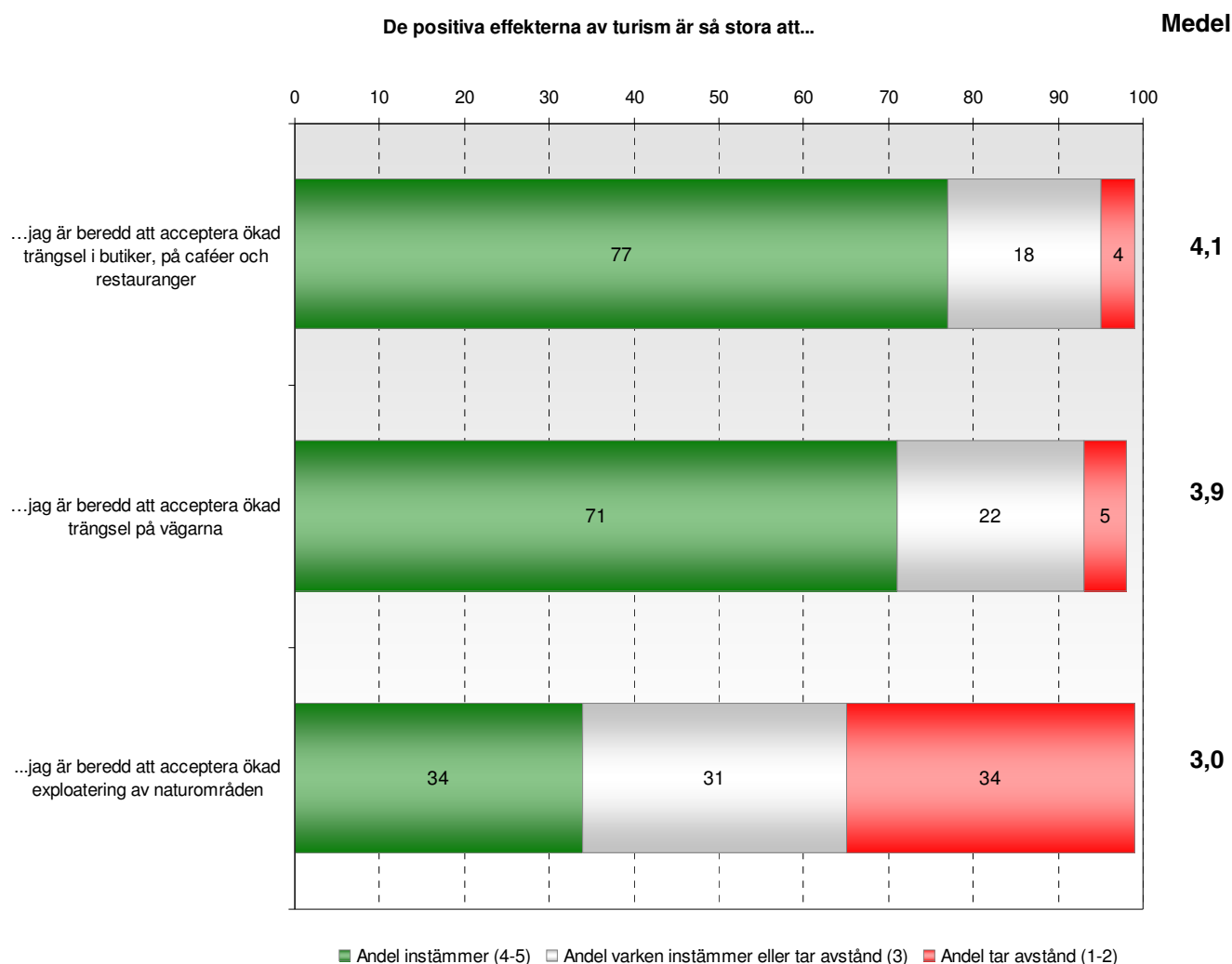

¹ Med begreppet Hållbar utveckling menas att man ska förbättra levnadsstandarden för oss människor samtidigt som man ska se till att kommande generationer ska få chansen att ha det lika bra. Hållbar utveckling består av tre delar: Ekologisk hållbarhet, som handlar om vattnens, jordens och ekosystemens produktionsförmåga och att minska påverkan på naturen och människans hälsa till vad de "klarar av", Social hållbarhet, som handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls, Ekonomisk hållbarhet, som handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

Åsikter om turismens inverkan på det egna livet

Webbenkätens sista frågebatteri bestod av påståenden som berörde turismens inverkan på den enskilda skaraborgarens livskvalitet. Även dessa påståenden formulerades med hjälp av resultaten av den kvalitativa förstudien. Där fick deltagarna svara på vilka negativa effekter av ökad turism i Skaraborg de skulle kunna acceptera, respektive vad de är beredda att bidra med för att turisterna ska få en positiv upplevelse i Skaraborg.

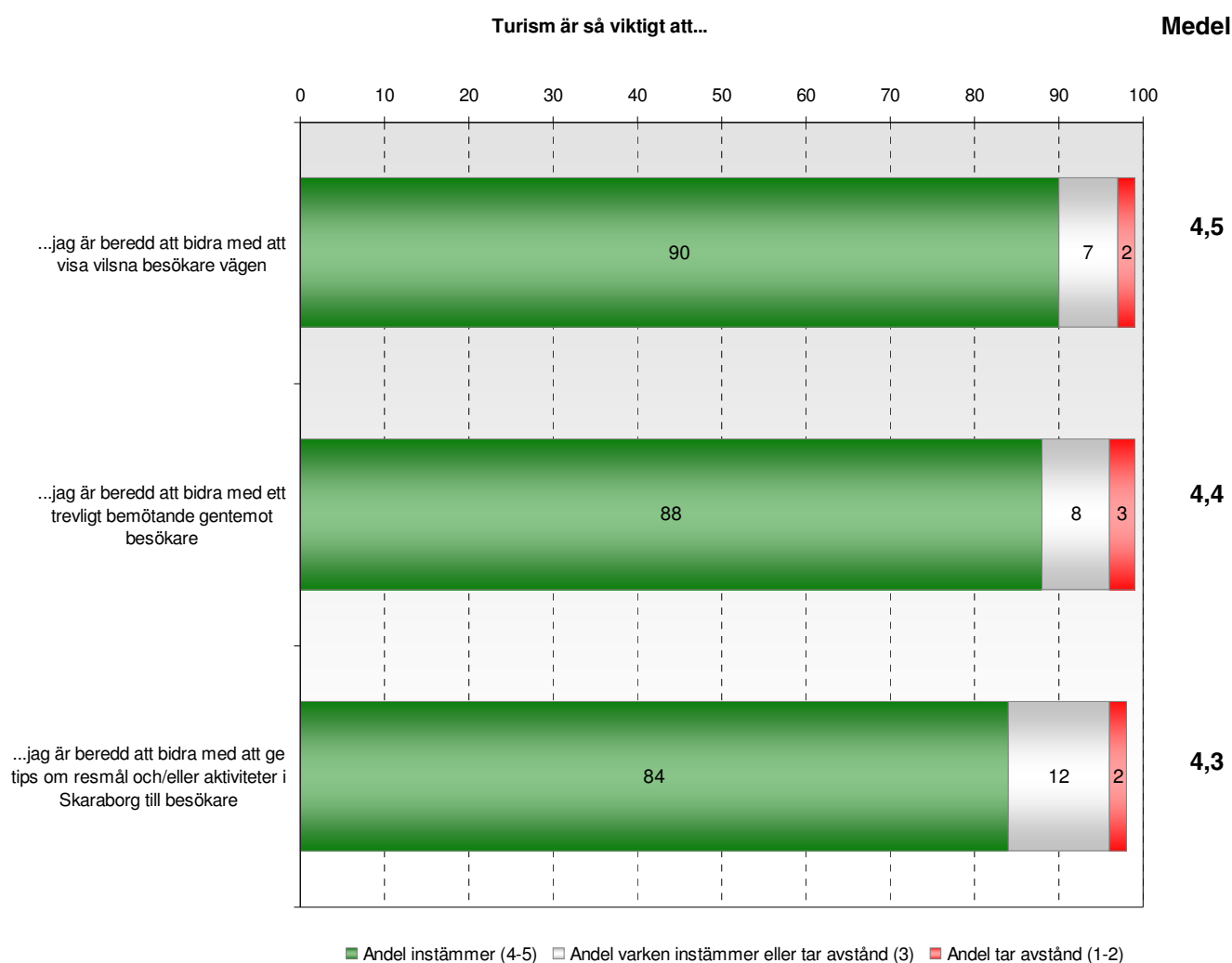
Acceptabla negativa effekter?

De allra flesta är beredda att acceptera ökad trängsel i butiker, på caféer och restauranger. Även ökad trängsel på vägarna är acceptabelt, enligt en majoritet. Båda påståendena har en andel om ungefär en femtedel som varken instämmer eller tar avstånd och som därmed tycks vara neutrala.

Instämmandegraden i diagrammets nedersta påstående om acceptans av ökad exploatering av naturområden är så disparat den kan bli. Den tredjedel som uppger att de kan acceptera ökad exploatering är huvudsakligen män, personer med högst gymnasieutbildning och med stor turismvana. Den tredjedel som inte är beredda att acceptera ökad exploatering av naturområden består främst av kvinnor och yngre personer inom åldersintervallet 18-27 år. I den "neutrala" tredjedelen finns inga skillnader mellan olika grupper.

Vad man är beredd att bidra med

Ovanstående diagram visar att de allra flesta skaraborgare är beredda att bidra med såväl vägvisning och trevligt bemötande som att ge tips om resmål och aktiviteter för att turister ska få en positiv upplevelse av Skaraborg.